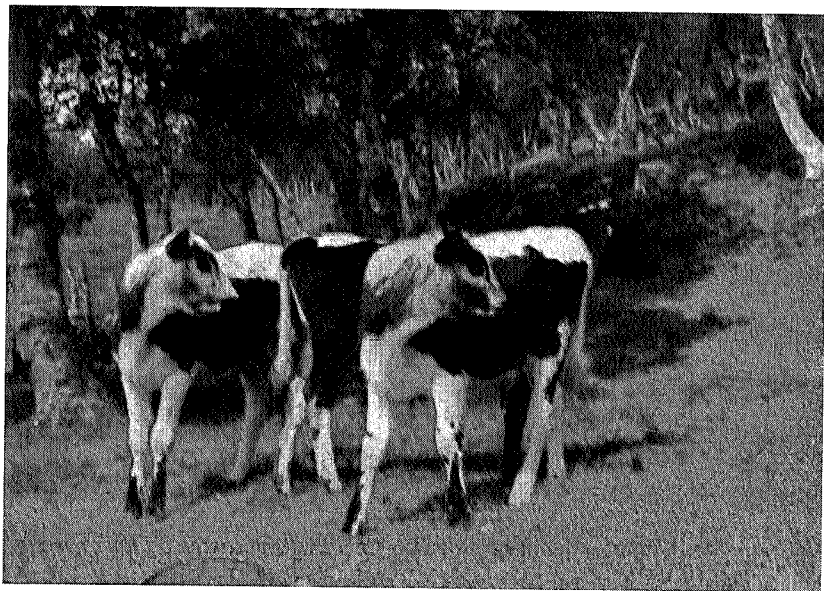

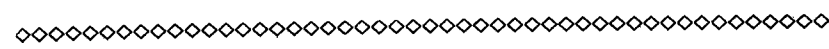
på at jeg ikke prøvde å ta meg fram på egen hånd. Det tror jeg jeg vil gjøre i morgen. En skulle ikke følge disse opptråkkede veiene bestandig. En skulle gå *utenom* de vardede stier. Det er da først en opplever *fjellet*.»

Da var det at jeg grep ordet: «Ja, ikke sant? Jeg er så enig med Dem,» sa jeg. «Så absolutt enig med Dem!»

De tre gratier.

Cecil Collin-Hansen

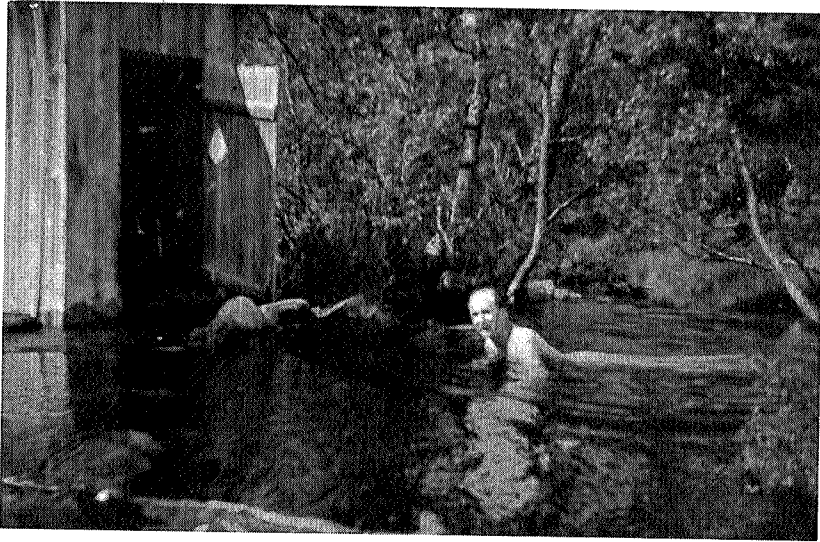
HVILEDAG PÅ TROLLHEIMSHYTTA

Av Nils Parelius

Brødrene Per og Kristian, Paul og jeg hadde startet fra Gjevillvasshytta en dag i juli for å gå tvers gjennom Trollheimen. Den første dagsmarsj hadde ført oss til Jøldalshytta. Av de 3 rutene som derfra førte til Trollheimshytta, valgte vi den over Geitchetta (1306 m.). «Til fots» har sine ord i behold når det i rutebeskrivelsen heter at oppstigningen foregår «på godt lende» og at det fra toppen er «vakker utsikt». Været var fint, med lett sløret sol. Kristian og jeg gjorde flittig bruk av våre fotoapparater. Vi søkte å anbringe de 2 andre som forgrunnsfigurer, mens vi drøftet eksponeringstid, blenderåpning og avstandsinstilling, — ting hvis betydning ikke-fotografer har liten forståelse av. Per tapte til slutt tålmodigheten i den grad at han begynte å mumle noe om «dementia fotografica», en ny og farlig sinnsyke, som øyensynlig opptrådte epidemisk.

Fra toppen bar det «bratt nedover henimot Slettåa og ned til Trollheimshytta», som det kort og treffende heter i ruteboka. Og ikke lenge etter plasket vi omkring i badedammen nedenfor hytta. Så godt i dekning som dammen lå, fant vi at hensynet til ærbarhet ikke nødvendiggjorde bruk av badebukse. Men våre plask i Adams drakt satte bølger helt inn i spisesalen, noe vi senere fikk høre av folk som såvidt hadde fått et glimt av oss fra vinduene.

Så fulgte herlig hjemmelaget øl, Trollheimshyttas Special, friskt og passe kaldt. Etter en god og solid middag i den nye vakre spisesalen slappet vi behagelig av inne i peisestuen. Nyttelsen av kaffe

Badekulpen ved Trollheimshytta.

Nils Parelus

og hjemmebakte kaker ble bare avbrudt av noen kalde drypp i hodet og nedover nakken. Men vi ble hurtig beroliget da det ble konstatert at det var oppholdsvær ute, og at dryppene bare skyldtes nyvaskede strømper som var hengt opp til tork over våre hoder i annen etasje.

Neste dag hadde vi tenkt å ta hviledag, det vil si at Per og jeg ville ta det i ordets egentlige forstand, mens Paul og Kristian ville følge eksemplet til de Oslospeiderne som hadde skrevet i hyttetoka: «Hviledagen benyttet vi til å bestige Snota.»

Med en følelse av behagelig legemlig tretthet krøp vi tilkøys. Problemet om hvem som skulle ligge hvor, hadde løst seg på den fortreffeligste måte etter at vi hadde lest oppslaget fra styret om at det anså det som en selvfølge at underkøyene ble overlatt til de eldre. I henhold til dette plaserte Paul og jeg oss i underkøyene, etter at vi hadde påpekt betydningen av at hyttereglementet nøye ble overholdt.

Hvilken glede er det ikke å våkne om morgenen med bevisstheten om at det er hviledag. Intet hesblesende jag for å starte tidligst mu-

lig. Barbering og morgenvask nytes dobbelt, hvoretter en begir seg ned i spisesalen for å yte frokostbordet full rettferdighet. Her gir en seg god tid, uanfektet av den oppbruddets ånd som ellers gjør seg gjeldende på alle kanter.

Været var strålende, kanskje vel strålende for tindebestigning, tenkte jeg med en viss, om enn behersket medfølelse. For hva sier ikke Nils Kjær om fjelltoppene: «Dessuten henvender de sig bare til den nesviseste menneskelige egenskap: ærgjerrigheten. Man må endelig ha vært på toppen av den høieste og kunne fortelle det, hesblesende av bedriften og blomstendighetene for å føle betydeligheten av sitt jeg.» — Men dette kjeterske sitat holdt jeg for meg selv, både for å være hensynsfull overfor anderledes tenkende, og for ikke å provosere dem til malplaserende bemerkninger om reven og rognebærene.

Vårt Snota-parti var imidlertid blitt forsterket med en tredje mann, — det var tannlægen som vi hadde møtt på hytta igår. Ved starten ble partiet fotografert med Snota i bakgrunnen. Oppfordringen til å innta naturlige og uanfektede stillinger i terrenget var som vanlig vanskelig å etterkomme.

Så var vi alene på hytta.

Vi hadde gitt uttrykk for at vi aktet å benytte dagen til botaniske, geologiske og arkeologiske undersøkelser, noe som Trollheimshyttas omgivelser byr rik anledning til. For å begynne med det siste:

I Foldalen, hvor hytta ligger, har det fra gammelt av vært fast bosetting. En kjenner i alt 4 gårder. Men i løpet av 1700-tallet ble gårdene lagt ned og folket flyttet ned i hovedbygda. «Til fots» nevner det gamle sagnet om at dalen først skulle være bebygget av ætlinger av Gunhildsønnene, — fredløse som hadde søkt tilflukt her.

I en liten bok som både er morsom og sjelden, «Livserindringer fra Surendalen og Aure», forfattet av klokker J. Mogstad i hans 87. år (Trondhjem 1902, Forfatterens Forlag), fortelles det om de gamle slektene i Foldalen, som nedskriveren stammer fra. Hans oldefar, Ole Eyvindsen, var den siste som bodde på «høvdingesædet» Storlihalsen, den innerste gården i Foldalen. Etter en rekke uår forlot han gården omkring 1740, og den gikk da over til å bli

sæter. Denne oldefaren hadde fortalt at en av hans forfedre, visstnok hans tipp-tipp-oldefar, var den siste høvding i dalen som var blitt hauglagt. Klokker Mogstad og flere andre Folldalsætlinger var 12. august 1889 samlet på Storlihalsen, der det ble reist en minnestein med følgende innskrift:

DEN SIDST HØILAGTE DALENS HØVDING
ERIK EYVINDSENS MINDE
REIST AF HANS ÆTLINGER

Det ble sunget en minnesang på 12 vers, hvorav det første lød slik:

«O, Du Fjeld som mod Sky
taler stolt om Dit Ry,
Skuer barskt mod den storslagne Dal,
hvor en Blodøxes Æt,
forjaget som slet,
Sig reiste en Røverdøl.»

I et av de følgende vers heter det:

«Saa reiste vi Sten
til Minde om Stamfars høilagte Ben.
Han var den sidste
Navngiven kjendt,
Udholden som Viking
Og saadan har endt.»

Surnadals bygdehistoriker Hans Hyldbakk tar med hård hånd på denne kanoniseringen, som han kaller det. Det finnes ingen støttepunkter i skriftlige kilder for disse sagnene, og en kan heller ikke finne at det har levet noen i Folldalen med navnene Eivind og Erik eller Ola Eivindson. — «Folka i Folldalen var fattige leilendingbønder, som sleit for tilværet i striden med armod og uår til dei sistpå måtte gi opp og flytte frå dei gamle heimane sine,» skriver han i sin interessante artikkel om fjellgårdene i D.N.T.s årbok for 1941. Les også hans «Gårds- og ættesoga for Surnadal», som finnes på Trollheimshytta.

Hvor lite en her kan stole på slektstradisjonen viser seg også hvis en ser nøyere på tidsregningen. Den siste hauglagte høvding skulle være noe slikt som tipp-tipp-oldefar av klokker Mogstads oldefar. Etter vanlige beregninger skulle han da ha levet omkring år 1500, rundt regnet.

Nei, høvdingsetet Storlihalsen gjør en nok rettest i å avskrive. — Men bautasteinen skulle jeg likevel ha lyst til å kikke på og gjerne fotografere også, — for noe bilde av den har jeg aldri støtt på.

Storlihalsen var ikke avmerket på kartet, så det var best å spørre seg for på hytta. Bestyrerinnen måtte med skam bekjenne sin uvitenhet. Men fra lokalkjent hold på kjøkkenet ble det opplyst at steinen skulle stå i nærheten av Fuglsøysætra på ruten til Kårvatn. Den skulle være plasert ved elven noe nedenfor sætra.

Morgendagens rute ville føre oss forbi steinen, så vi utsatte nærmere undersøkelser til da.*

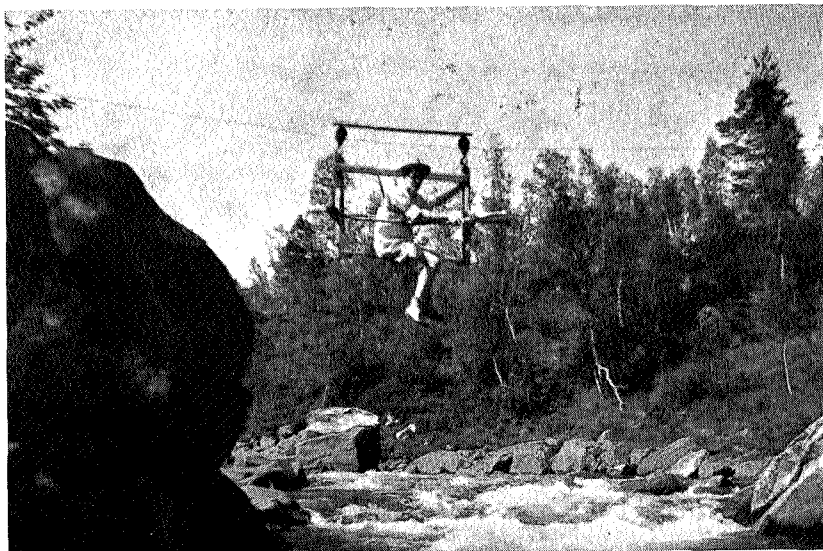
Foreløpig fikk vi vie oss til andre oppgaver. Bevepnet med pistol og fotoapparat vandret vi avgårde for å inspisere heistolen over Folla, som vi hadde hørt frasagn om. Vi kunne like godt benytte tiden til å øve oss til morgendagens overgang. — Pistolen var medbrakt mere med tanke på øvelsesskyting enn til forsvar mot olme okser. I en av Kristiansund Turistforenings årbøker fortelles det at foreningens mangeårige formann Nico Barman alltid pleide å medføre pistol når han skulle gå ruter der en kunne vente å treffe

* Da vi i regnvær passerte sætra neste dag, speidet vi forgjeves etter steinen, og været tillot ikke nærmere befarings av terrenget. Per ga uttrykk for at han ville gjøre henvendelse til Trondhjems Turistforening for å få steinen flyttet og oppstilt like ved ruten.

Blink !!!

Nils Parelus

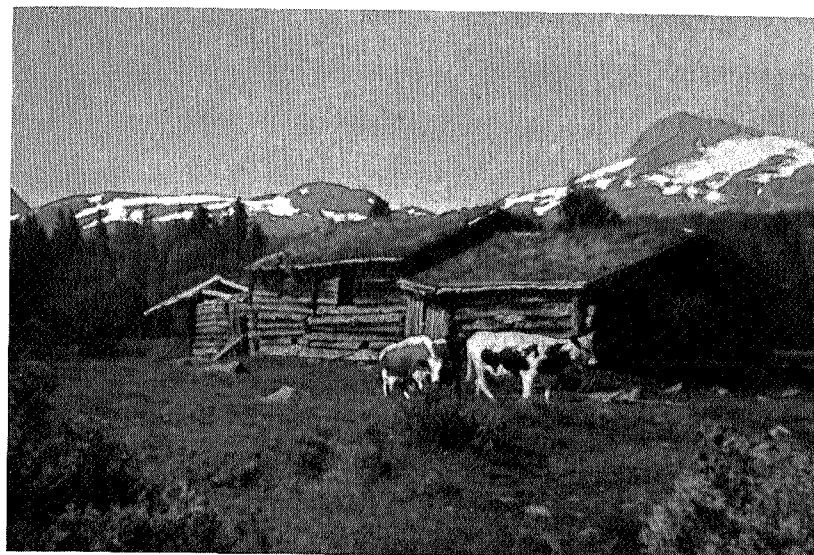
Heisstolen over Folla.

Nils Pareljus

okser. Artikkelforfatteren opplyste at det ikke kunne løsnes skudd med pistolen, da løpet var helt gjenrustet. Barmans hensikt måtte være å skremme oksene ved å vise fram pistolen, het det ironisk. Jeg hadde nevnt for Barman at jeg fant denne raljerende tone noe malplisert, for oksene kunne jo ikke vite at løpnet var gjenrustet.

Heisstolen ble funnet praktikabel, se fotos tatt under øvelsene. — Deretter ble pistolskyting drevet med vekslende hell, som det så smukt heter. Våre resultater rokket ikke i nevneverdig grad ved den gamle erfaring at denne idrett hører til de mere krevende. Vi tok konsekvensen av dette og bega oss atter på vandring.

Fiskesætra, rett nedenfor Trollheimshytta, er en sjelden vakker plett. Når en kommer ut av skogen, ligger den grønne sætervollen med de lave værbitte husene foran en, nettopp slik som en forestiller seg en ekte sæteridyll. Som en virkningsfull kontrast reiser Snotas mektige snødekte topp seg i bakgrunnen. — Fredelig gresende kyr ble benyttet som en passende forgrunn for et foto. Men plutselig ble idyllen brutt av en kraftig og umiskjennelig okseburing,

Fiskesætra.

Nils Pareljus

ubehagelig nær ved. Tankene streifet raskt grinnen bak oss og Nico Barman — flukt eller motstandslinje, for å uttrykke det slik. Valgets kval ble unngått takket være en budeie som dukket opp i rette tid. Hun kunne fortelle at en fremmed og mannvond okse hadde vist seg i nærheten av hytta kvelden forut, og at det omsider hadde lyktes å få satt den inn i fjøset. Der stod den foreløpig trygt og godt, i all fall i våre øyne. Selv var den øyensynlig av en annen mening, så mye forstod vi da av oksespråket.

Med bistand av budeia, en slåttekar og Per lyktes det å få tatt et folkelivsbilde fra sætra, etter at jeg hadde tilropt de opptredende: «Se ikke på fotografen! Se på hverandre!» Av fotoet vil framgå at Per lydig vendte seg og så på — budeia.

Solen steg imidlertid stadig høyere, noe vi håpet at våre tindebestigere også gjorde. Selv om vi innskrenket antrekket til korte bukser og sandaler, begynte det å bli varmt å rusle omkring. Nå var det psykologiske øyeblikk for et svalende bad før lunsj. Vi plasket omkring i badedammen, noe våre sorte sjeler hadde dobbel

glede av ved tanken på tindebestigerne som på samme tid var henvist til å bade i sin egen svette. Vi sendte dem i den anledning en medfølende tanke, — men hva ville de på den galei?

«På det jevne, på det jevne,
ikke i det himmelblå,»

citerte Per, mens han plukket molter omkring dammen, iført et håndklæ og intet mere.

Vi innla oss forøvrig en smule fortjeneste ved å drive oppmudring, idet vi fjernet endel hermetikkbokser fra bunnen av dammen, — noe som herved rapporteres.

Etterpå koset vi oss med en deilig lunsj inne i peisestua, etter at vårt elskverdige vertskap hadde gitt oss valget mellom å få den servert der eller ute i friluft.

Så var tiden kommet for mere åndelige sysler. Utstyrt med et passende utvalg av hyttebiblioteket slang vi oss i gresset utenfor. Det er utrolig hvor mange morsomme og velskrevne turberetninger en finner i de gamle årbøkene fra forrige århundre. Med all sin solide viten virker de nyere årgangene unektelig mye tørrere. Som ideel lesning på en hviledag vil jeg anbefale K. Bings beretning om den første bestigning av Hornelen fra sjøsiden i 1897. Man skal lete lenge etter en mere levende og spennende betretning. Og den forhøyer i sterk grad nytelsen ved å ligge utstrakt på en horisontal gressmark. Nytelsen ble heller ikke forminsket ved at vi i kikkerten fikk innfanget en skikkelse mot horisonten på toppen av Snota.

Å hvile er intet å gjøre eller å gjøre det man har lyst til, er det blitt sagt. Jeg fikk nå lyst til å ta et lite streiftog nordover Folldalen, i motsatt retning av den vei vi skulle gå imorgen. Den første myra jeg kom ut på, var for bløt for sandalene mine. Jeg tok dem i hånden og fortsatte barbent. For en nytelse å trå med bare ben på den bløte gyngende myrbunnen og på de barstrødde stiene. Det rødmet av molter bortover myrene, men de ferreste var ennå blitt modne. Jeg avstod fra å prøve sengemodningsmetoden, så jeg lot kartene stå. — Myrene skiftet med skogklædte morenerygger. De svære utdøde furutrærne med sine sølvglinsende stammer og nakne sprikende grener ga skogen en egen trolsk stemning.

Skogen heroppe i Folldalen er i det hele et interessant kapitel. Hytta ligger som kjent på omkring 540 meter, omgitt av furuskog. Alle de døde trærne tyder på at skogen en gang var på tilbaketog, — nå kryper den oppover igjen.

Når en vandrer slik alene, får en kontakt med naturen på en ganske annen intim måte. Uforstyrret kan en la oppmerksomheten bli fanget snart av det ene, snart av det andre som møter en på ens vei, fra mauren på stien til de store linjer i landskapet. Kan det tenkes en bedre og mere verdifull form for hvile?

Utpå ettermiddagen begynte vandrere fra andre hytter å inntruffe. Omsider kom også våre Snotafolk, trette, men tilfredse med dagens operasjon. Rapporten ble utvekslet, og det viste seg at ingen av oss kunne tenke seg en bedre benyttelse av dagen. Selv summerte jeg opp dagens facit slik:

En fottur i fjellet skal ikke være et daglig jag fra hytte til hytte. Det er ikke bare kroppen som trenger en hviledag. Minst like viktig er det at sinnet får ro på seg, så at inntrykkene får tid til å festne og utdypes. Da først får en det fulle og varige utbytte av turen. Jo mere vår tilværelse blir preget av fart og teknikk, jo mere trenger vi en hviledag i fjellet.

Kommer du til Trollheimen til sommeren, så ta hviledagen på Trollheimshytta, — en av de hytter som ennå ikke er innhentet av telefon og bilvei!